

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 19. maijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 64/2026),

konstatēja:

1. Ieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmo daļu un 663. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam un otrajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un attiecībā uz ieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums];

1.2. noteikt ierobežotu pieejamību informācijai par ieteikuma iesniedzēju.

2. Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmā daļa nosaka: “Spēkā stājušos tiesas nolēmumu var izskatīt no jauna, ja tas nav skatīts vai nav pārsūdzams kasācijas kārtībā vai tiesa iepriekš nav atteikusies ierosināt kasācijas tiesvedību, pēc šā likuma 663. pantā minēto personu ieteikuma vai protesta.”

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 663. panta pirmo daļu ieteikumu par tiesas nolēmuma izskatīšanu no jauna notiesātās un attaisnotās personas uzdevumā vai tādas personas uzdevumā, pret kuru ar tiesas lēmumu kriminālprocess izbeigts, var iesniegt advokāts.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts noteic, ka pieteikumā minētais uzskats jāpamato.

Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pirmās instances tiesa atzina pieteikuma iesniedzējas finanšu līdzekļus par noziedzīgi iegūtu mantu un konfiscēja tos valsts labā. Pieteikuma iesniedzēja minēto lēmumu pārsūdzēja apelācijas instances tiesā. Ar apelācijas instances tiesas lēmumu pirmās instances tiesas lēmums atstāts negrozīts. Minētais lēmums nav pārsūdzams. Pieteikuma iesniedzēja vērsās Senātā, lūdzot atcelt apgabaltiesas lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai sakarā ar Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem. Senāts pieteikuma iesniedzējai sniedza atbildi, kurā, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, norādīts, ka uz konkrēto lietu kategoriju Kriminālprocesa likuma 63. nodaļas noteikumi nav attiecināmi un Senātam nav tiesiska pamata izskatīt pieteikumu pēc būtības.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētās normas liedz iesniegt pieteikumu par tiesas nolēmuma jaunu izskatīšanu situācijā, kad procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā tā ir bijusi ar mantu saistītā persona, tiesa pieļāvusi būtiskus materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus. Tādējādi esot aizskartas tai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Tāpat esot pārkāpts Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertais tiesiskās vienlīdzības princips, jo Kriminālprocesa likumā vispārīgi ir paredzēta iespēja lūgt nolēmuma pārskatīšanu saskaņā ar apstrīdētajām normām.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas pārkāpj arī Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietverto nevainīguma prezumpcijas principu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir “process par lietu” un tajā tiek lemts vienīgi par mantas noziedzīgo izcelsmi civiltiesiskajā aspektā. Tādēļ regulējums par noziedzīgi iegūtu mantu neietiecas Satversmes 92. panta otrā teikuma tvērumā un neaizskar šajā normā garantētās

pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2025. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2022-32-01 15. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots, kādā veidā tas, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu ar mantu saistītā persona nevar iesniegt pieteikumu par tiesas nolēmuma jaunu izskatīšanu sakarā ar materiālo vai procesuālo tiesību normu būtisku pārkāpumu, aizskar pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. panta otrajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas aizskar arī tai Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās tiesības uz īpašumu, jo nepieļauj efektīvu tiesas kontroli pār nolēmumiem, ar kuriem tiek konfiscēti finanšu līdzekļi.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likumu personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētas pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Ir jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Pieteikumā vispārīgi ir norādīts, ka personām, uz kurām attiecas mantas konfiskācija, ir jānodrošina pietiekamas procesuālās garantijas, lai efektīvi aizsargātu savas tiesības. Tomēr pieteikumā nav pamatots, kā tieši apstrīdētās normas, kas attiecas tieši uz kriminālprocesu un regulē papildu procesuālo garantiju, kas izmantojama, pastāvot konkrētiem Kriminālprocesa likuma 665. pantā ietvertajiem pamatiem, pašas par sevi skar pieteikuma iesniedzējas mantiskās intereses un tādējādi rada tās tiesību uz īpašumu aizskārumu. No pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka starp apstrīdētajām normām un pieteikuma iesniedzējas iespējamo tiesību uz īpašumu aizskārumu pastāvētu tieša saikne.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Senāta Krimināllietu departaments [datums] vēstulē norādījis pieteikuma iesniedzējai, ka Kriminālprocesa likuma 63. nodaļas kārtībā nenotiek tādu spēkā esošu atsevišķu kategoriju nolēmumu jauna izskatīšana, kuros nav taisīts nolēmums, ar kuru lieta izspriesta pēc būtības, un konkrētajā gadījumā nav tiesiska pamata izskatīt pieteikumu pēc būtības.

Šāda Senāta Krimināllietu departamenta vēstule nav pārsūdzama. Tādējādi nepastāv vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizsardzībai.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka: “Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (ieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad pieteikuma iesniedzēja informēta par to, ka Senātam nav tiesiska pamata izskatīt tās pieteikumu par nolēmuma jaunu izskatīšanu sakarā ar būtiskiem materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem pēc būtības. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 21. aprīlī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 6. punktu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

5.1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka vienādos un salīdzināmos apstākļos atrodas mantas īpašnieks procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, un kriminālprocesā iesaistītā persona. Abas šīs situācijas vienojot būtisks kopīgs elements, proti, abos gadījumos tiekot risināts jautājums par personas tiesībām, tostarp uz mantu, un

attiecīgi mantas atņemšanu, pamatojoties uz šīs mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu vai tās noziedzīgo izcelsmi.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-36-01 11. punkts*). Taču jāvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sal. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punkts*). Savstarpēji salīdzinot dažādu tiesvedības procesu tiesisko regulējumu, neapšaubāmi būtu iespējams atrast vairākas visiem procesiem kopīgas pazīmes. Tomēr starp šiem procesiem pastāv arī objektīvas atšķirības un šo procesu kopīgās pazīmes nevarētu kalpot par pamatu prasībai procesus pilnībā vienādot (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 17. punkts un 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punkts*).

Process par noziedzīgi iegūtu mantu ir atsevišķs, no pamata kriminālprocesa nodalīts process. Šim procesam ir raksturīgs tas, ka tajā netiek noskaidrota personas vaina, bet gan tiek lemts par mantas noziedzīgo izcelsmi vai saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Process par noziedzīgi iegūtu mantu atbilst doktrīnā atzītajam šāda sevišķā procesa apzīmējumam “process par lietu” un tā mērķis nav atzīt personu par vainīgu konkrēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 10. un 11. punktu un 2025. gada 16. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2021-44-01 17.2. punktu*). Satversmes tiesa arī ir atzinusi, ka mantiskie jautājumi var tikt risināti gan procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, gan pamata kriminālprocesā. Tomēr, ievērojot šo procesu atšķirīgo būtību un mērķi, abi procesi nav salīdzināmi (*sal. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*).

Pieteikumā nav ņemta vērā Satversmes tiesas judikatūra par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un mērķi un nav sniegts pamatojums tam, kādēļ tieši tas, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu netiek noskaidrota personas vaina, nav uzskatāms par apstākli, kas liedz to salīdzināt ar kriminālprocesu, kura mērķis ir personas vainas noskaidrošana.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

5.2. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Kritēriji, pēc kuriem vērtējama tiesību normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atšķiras atkarībā no tā, vai apstrīdētā tiesību norma pilnībā liedz personai noteiktas, konkrētajā situācijā nodrošināmas garantijas tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanai vai paredz tiesību uz pieeju tiesai ierobežojumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa spriedums lietā Nr. 2011-16-01 un 2018. gada 14. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-23-01*). Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus, noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, noteikt, kādas lietas ir katras tiesu iestādes kompetencē, un lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punkts*). Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka likumdevēja pienākumu pieņemt taisnīgas tiesas spriešanai nepieciešamās procesuālās normas, bet šī norma neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajām regulējumiem, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam pamatojusi kā tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumu. Vienlaikus tā pati arī norāda, ka apstrīdētās normas pilnībā liedz procesā par noziedzīgi iegūtu mantu iesaistītajām personām tiesības iesniegt pieteikumu lietas jaunai izskatīšanai sakarā ar materiālo un procesuālo tiesību normu būtisku pārkāpumu. Pieteikumā arī vispārīgi norādīts, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums paredz valsts pienākumu izveidot taisnīgu un objektīvu regulējumu tiesas pieļautu būtisku kļūdu novēršanai kriminālprocesā, tostarp procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā stājies spēkā galīgais nolēmums.

Tomēr pieteikumā nav norādīti argumenti par to, kādēļ no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu likumdevēja pienākums paredzēt spēkā esoša nolēmuma jaunu izskatīšanu sakarā ar materiālo vai procesuālo likuma normu būtisku pārkāpumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, ņemot vērā arī to, kāda ir šā procesa būtība un mērķis – lemt ar mantu saistītus jautājumus, nevis konstatēt personas vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

6. Pieteikuma iesniedzēja arī lūgusi noteikt ierobežotu pieejamību pieteikumā un tā pielikumos ietvertajai informācijai par pieteikuma iesniedzēju.

Saskaņā ar likuma “Par tiesu varu” 28.³ pantu pieteikums, pēc kura izskatīšanas pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt lietu, un tā pielikumi ir ierobežotas pieejamības informācija. Lēmums par atteikšanos ierosināt lietu tiek publicēts Satversmes tiesas mājaslapā, aizklājot fizisku un juridisku personu identificējošu informāciju. Tādējādi konkrētajā gadījumā nav nepieciešams papildus noteikt ierobežotu pieejamību pieteikuma iesniedzēju identificējošajai informācijai.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 6. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 64/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina